Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 276 (10873) | 1978 чылдың декабрь 1, пятница | 1925 чылда үндезилеттинген | Өртээ 2 көп.

ТУСКАЙ НОМ КЫЛДЫР

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединиң Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш Леонид Ильич Брежневтиң СЭКП Төп Комитединиң ноябрь (1978 чыл) Пленумунга чугаазын тускай ном кылдыр парлап үндүрген. СЭКП Төп Комитединиң Пленумунуң 1978 чылдың ноябрь 27-де хүлээп алган доктаалын база ол номда киирген.

Ук номну Политиктиг литератураның номнарын парлап үндүрер чер массалыг тиражтыг кылдыр үндүрген.

(СЭТА).

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң тоску чыыжының онгу сессиязы

ТУРГУЗУУШКУННУҢ ЧАА БЕДИКТЕРИНЧЕ

1979 чылда ССРЭ-ниң Күрүне бюджединиң дугайында болгаш 1977 чылда ССРЭ-ниң Күрүне бюджединиң күүселдезиниң дугайында ССРЭ-ниң саң министри

депутат В. Ф. ГАРБУЗОВТУҢ илеткели

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели 1979 чылда, оңгу беш чылдың дөрткү чылында, ССРЭ-ниң Күрүне бюджедин чугаалажып көөрү база бадыладыры-биле ССРЭ-ниң Дээди Соведингө киирип турар. Улус ажыл-агыйының бүгү адырларын улам ыңай хөгжүдер, чоннуң чаагай байдалын бедидер, Совет Эвилелиниң экономиктиг күчү-шыдалын улам быжыглаар талазы-биле Коммунистиг партияның ажылдап кылган планнарын бюджетте көрүп киирген.

СЭКП-ниң XXV съездизиниң хүлээп алганы экономиктиг болгаш социал хөгжүлдениң программазын боттандырарынга беш чылдың эрткен чылдарында совет улус улуг чедиишкиннерни чедип алган. Бистиң чуртувустуң дүрүм ёзугаар чоргаарланып турары бо чедиишкиннерни СЭКП Төп Комитединиң, амгы үениң шылгараңгай партия болгаш күрүне ажылдакчызы, СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш Л. И. Брежнев баштаан ТК-ның Политбюрозунуң удуртулгазы-биле чедип алган. Коммунистиг партия бодунуң ажыл-чорудулгазынга ооң иштики болгаш даштыкы политиказын бүрүн долузу-биле чүүлдүгзүнүп база деткип турар миллион-миллион ажылчы чоннарның политиктиг бедик болгаш күш-ажылдыг идепкейинге даянып турар.

Бо чылды ССРЭ-ниң чаа Конституциязын хүлээп алганынга тураскааткан улусчу инициативаларының болгаш социалистиг чарыштың кайгамчык улуг калбарышкыны-биле демдеглээн. Уткуштур планнарны болгаш бедиткен хүлээлгелерни ажылдап кылыр дээш, күш-ажылды коммунистиг ёзу-биле көөр дээш калбак шимчээшкин экономиктиг болгаш социал хөгжүлдениң планнарын долдур болгаш ажыр күүседир арганы берген. Бо чылын совет кижилерниң маадырлыг күш-ажылының түңнелинде 4 миллиард ажыг рубльдиң үлетпүр продукциязын пландан ажыр бүдүрер болгаш сайгарар. Үлетпүр бүдүрүлгезиниң ниити хемчээли 5 хуу, а беш чылдың үш чылдарында ол 16 хуу өзер. Үлетпүрге күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү 11 хуу өзер. Бо чылдарның дургузунда чурттуң эртем-техниктиг күчүзү дыка улгаткан, экономиктиг болгаш социал дешпилгеге совет эртем боттуг улуун киирген.

СЭКП ТК-ның июль (1978 ч.) Пленумунуң шиитпирлери күш-ажылчы улуг көдүрлүүшкүннү болдурган. Колхозчуларның болгаш совхозтар ажылчыннарының маадырлыг күш-ажылының, хоорайларның ажылчы чоннарының дузаламчызының, партияның организакчы болгаш политиктиг улуг ажылының ачызында көдээ ажыл-агыйда кайгамчык улуг чедиишкиннер чедип алдынган. 1978 чылда рекорд дүжүттү—235 миллион тонна тарааны алган. Оңгу беш чылдың чылдарында хөвең, чигир свёклазы болгаш көдээ ажыл-агыйның өске-даа культураларын ажаап алыры, мал продуктулары бүдүрери көвүдээн.

СЭКП-ниң XXV съездизиниң айытканы совет улустуң чаагай байдалын улам көдүрериниң калбак программазын амыдыралга боттандырып турар. Беш чылдың үш чылдарында чурттакчы чоннуң кижи санынга онаштыр боттуг орулга 10,5 хуу өзер. Чер болганга улус ажыл-агыйының бүгү адырларынга ажылчыннарның болгаш албан-хаакчыларның ажыл төлевириниң эң бетики хемчээлин бедидерин доосан, чурттуң дыка хөй районнарынга бүдүрүлге адырларында эвес ажылдакчыларның ортумак ажыл төлевирлиг категорияларынга шалыңны болгаш төлевирлерни улгаттырган.

Бүдүрүлгениң өскениниң болгаш чурттакчы чоннуң орулгаларын бедиткениниң түңнелинде барааннар садары дыка көвүдээн, оларның ассортиментизи калбарган болгаш шынары бедээн. Беш чылдың үш чылдарында үүрмектеп садар бараан саарылгаазы деңнештирген өртектер-биле алырга 13,5 хуу улгадыр.

Чуртталга тудуун бедик темпилер-биле чорудуп турар. Беш чылдың үш чылдарында 32 миллион хире кижи чуртталга байдалын экижиткеннер.

Улус өөредилгези, культура, уран чүүл улам ыңай хөгжээн, чоннуң медицина хандырылгазы экижип турар, күрүнениң социал страхование бюджединден пенсияларга болгаш дузаламчыларга төлеп турар чарыгдалдар өскен. 1976—1978 чылдарда бо сорулгаларга чарыгдаан хереглелдиң ниитилел фондузунуң бүгү түңү 17,1 хуу өскен болгаш 300 миллиард ажыг рубль болган.

Ниитилел бүдүрүлгезиниң болгаш национал орулганың өзүлдезинге үндезилээш, 1978 чылда ССРЭ-ниң Күрүне бюджединиң орулгалар талазы-биле 101,8 хуу, чарыгдалдар талазы-биле 101,1 хуу күүседирин көрген.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң сессиязының бүдүүзүнде эрткен СЭКП ТК-ның Пленуму 1979 чылда ССРЭ-ниң экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниң Күрүне планының болгаш ССРЭ-ниң Күрүне бюджединиң төлевилелдерин коддуунда чүүлдүг деп көрген.

СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш Л. И. Брежнев Пленумга чугаазынга беш чылдың эрткен үезинде совет улустуң маадырлыг күш-ажылының ханызы-биле анализтээн болгаш чогаадыкчы ёзу-биле байланышкан, ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң оңгу беш чыл планын чедиишкиниг күүседир талазы-биле принципиалдыг политиктиг айтышкыннарны болгаш кол сорулгаларны тодараткан.

1979 чылдагы ССРЭ-ниң Күрүне бюджеди СЭКП-ниң XXV съездизиниң хүлээп алганы оңгу беш чылда улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң кол угланыышкыннарынга болгаш СЭКП ТК-ның ооң дараазындагы Пленумнарының шиитпирлеринге дүүштүр ажылдап кылган. Бюджетти 1979 чылда ССРЭ-ниң экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниң план төлевилелинге үндезилеп тургускан болгаш чурттуң экономиказының улам ыңайгы өзүлдезин, чоннуң материалдыг болгаш культурлуг амыдыралының деңнелин бедидерин, күрүнениң камгаланыр күчүзүн быжыглаарын эргежок чугула акша-хөреңгилер-биле хандырып турар.

1979 чылда Күрүне бюджединиң орулгаларын 269,1 миллиард рубль болгаш чарыгдалдарын — 268,8 миллиард рубль, азы орулгалар чарыгдалдардан 280 миллион рубль хөй кылдыр көрген.

Бүдүрүлгелерниң ажыктыын болгаш ажылдың шынарын улам ыңай бедидер, ажыл-агыйның иштики курлавырларын улам долу ажыглаар, материалдыг, күш-ажыл болгаш саң-хөө курлавырларын камнап алырын шыңгызы-биле сагыыр талазы-биле Коммунистиг партияның салган сорулгаларын амыдыралга боттандырарының хемчеглерин бюджетте киирген деп илеткелчи чугаалаан.

Бюджеттиң орулгаларын, ниитилел бүдүрүлгезин көвүдедир, бүдүрүп турар продукцияның шынарын бедидер, ооң бот-үнезин чиигедир талазы-биле көрдүнген план даалгаларны барымдаалап тодараткан.

1979 чылда улус ажыл-агыйының бүгү арыг орулгазы 122,3 миллиард рубль, азы бо чылдаазындан 9,5 хуу хөй болурун тодараткан. Арыг орулганың дыка хөй кезиин азы 50 миллиард ажыг рубльди бүдүрүлгелерниң болгаш каттыжышкыннарның эргезинге арттырар, ону бүдүрүлгени улам ыңай хөгжүдериниң күрүне планынга, ажылдакчыларны шаңнап-мактаарынга дүүштүр ажыглаар. Бүгү үнер дөстериниң күсели-биле экономиктиг идиг бериишкин фондузунга 28,9 миллиард рубль, азы бо чылдыынга бодаарга 6,4 хуу өзүлделиг болур.

Келир чылыг саарылгадан алыр үндүрүгнү план-даалганы болгаш бүдүрүлге структуразынга база бүдүрүп турар продукцияның ассортиментизинге болур өскерилгелерни барымдаалап тодараткан; саарылга үндүрүү бо чылын алыр деңнелден 3,9 хуу хөй болур.

СЭКП ТК-ның июль (1978 ч.) Пленумунуң шиитпирлеринге дүүштүр олча-ажык үндүрүүнүң талазы-биле колхозтарга немелде чиигелделерни берип турар. Бо чиигелделерге, а ол ышкаш колхозтарның бүдүрери көдээ ажыл-агый продуктуларының база орулгаларының хемчээлинге дүүштүр 1979 чылда колхозтардан тыртар олча-ажык үндүрүүн 699 миллион рубль кылдыр доктааткан.

Чондан тыртар олча-ажык үндүрүүн 22,8 миллиард рубльге доктааткан. 1979 чылда Күрүне бюджединиң чарыгдалдары 5,1 хуу өзер.

1979 чылда ССРЭ-ниң Күрүне бюджеди совет улустуң чаагай чоруун бедидеринче, үлетпүрнү болгаш көдээ ажыл-агыйны болгаш улус ажыл-агыйының өске-даа адырларын чаа техника-биле чепсеглеп-хандырарынче угланган чамдык чаа хемчеглерни эрттирериниге эргежок чугула курлавырлар-биле хандырып турар.

СЭКП-ниң XXV съездизиниң шиитпирлеринге дүүштүр 1979 [illegible] улам экижидер талазы-биле хемчеглерни көрүп турар. Чурттуң бүгү районнарынга бүдүрүлгеде эвес адырларда ажылдакчыларның ортумак шалыңын болгаш ажыл төлевирлерин бедидерин доозар; хөмүр-даш, нефть болгаш газ үлетпүрүнде күш-ажылдың байдалы берге ажылдакчыларга хөй чылдарда ажылдааны дээш немелде төлевирлерни тывсырын доктааткан; Ада-чурттуң Улуг дайынының киржикчилериниң материалдыг амыдырал байдалын улам экижидер талазы-биле хемчеглерни алган, өске-даа чамдык хемчеглерни база боттандырган.

Беш чыл эгезинден бээр чоннуң амыдырал деңнелин бедидер талазы-биле хемчеглерге күрүнениң чарыгдалы 1979 чылды киириштир алырга 11 миллиард хире рубль болур. Мооң мурнунда чоннуң болгаш колхозтарның ортузунга бижидиишкин-биле чоруткан күрүнениң иштики чээлилер облигацияларын төлеп бээрин уламчылаан.

1979 чылда ниитилелдиң хереглел фондулары 110 миллиард рубль чедер, азы бо чылдыындан 4,3 хуу хөй болур, бо чорук кадык камгалал, улус өөредилге болгаш культура албан черлериниң чоннуу хандырарының деңнелин бедидер арганы бээр.

Эртемни хөгжүдериниң 19,9 миллиард рубльди тускайлап бээр, азы бо чылдың акшаландырышкынындан 3,4 хуу хөй болур. Оон түңнелинде эртемниң материал-техниктиг баазазы быжыгар, эртем-шинчилел ажылдарын калбартыр, эртемденнерниң үре-түңнелдиг ажылдаарынга болгаш эртем шинчилелдериниң ажыктыын бедидеринге таарымчалыг байдал тургустунар.

Ажыл-агыйларның хууда хөреңгизиниң болгаш банк чээлизиниң күсели-биле бюджеттен улус ажыл-агыйын акшаландырары 280,3 миллиард рубль, азы бо чылдың чарыгдалдарындан 9,7 хуу хөй болур. Бо курлавырлар үлетпүрнү, көдээ ажыл-агыйны дүрген хөгжүдерин хандырар.

Келир чылдың бюджединде Совет Эвилелиниң акы-дууматышкы социалистиг күрүнелер-биле бүгү талалыг экономиктиг харылзааларны хөгжүдер талазы-биле хемчеглерни барымдаалап көрген. Энергия, одалга болгаш чиг-эт, машина [illegible], көдээ ажыл-агый болгаш аъш-чем үлетпүрү талазы-биле улус ажыл-агыйының улуг айтырыгларын кады шиитпирлээринче угланган үр хуусаалыг тускай сорулгалыг программаларны амыдыралга боттандырып чорудары ол кады ажылдажылгага чаа чада болур.

Хөгжүп орар чурттарның национал экономиказынга өзүлдени болгаш экономиктиг хамаарышпас чорукка арганы берип турар доктаамал болгаш кайызынга-даа ажыктыг харылзааларны оларның-биле моон соңгаар-даа калбартып чорудар. Үлетпүр талазы-биле сайзыраңгай капиталистиг күрүнелер-биле деңг эргелиг база кайызынга-даа ажыктыг кады ажылдажылганы уламчылаар.

1979 чылдың планының болгаш бюджединиң онаалдаларында баш удур көрдүнген экономиктиг база социал хөгжүлдениң калбак программазы ажыл-агыйның социалистиг системазының маргыш чок артык күштүүнүң чайыппаңчак илерээшкини болур, чурттуң экономиктиг күчүзүн күштелдирер, улустуң амыдырал деңнелин улам ыңай бедидер, бүгү делегейге тайбыңны быжыглаар дээш совет кижилерниң күш-ажылчы чаа маадырлыг чоруктарже сорук киирип турар.

Бистиң чуртувустуң үлетпүрү дүрген болгаш доктаамал темпилер-биле хөгжүп орар. Беш чылдың эрткен чылдарының дургузунда бүдүрүлгениң кол фондулары улуу-биле өскен болгаш чаартынган, ооң техниктиг деңнели бедээн. Садып саарып турар продукцияның болгаш акша мөөңнээшкининиң хемчээли улгаткан.

СЭКП-ниң XXV съездизиниң шиитпирлериниң удуртулгазы болдурган. 1979 чылда үлетпүрнүң ажылдакчылары бүдүрүлгениң ажыктыын улам ыңай бедидер база продукцияның шынарын экижидер дээш амдаа кызымаккай, алыс сорулгалыг демиселди чорудар ужурлуг. Келир чылын үлетпүр продукциязын бүдүрүп үндүрери 5,7 хуу өзер.

Бюджеттен, бүдүрүлге болгаш ажыл-агый организацияларының боттарының акша-хөреңгилериниң күсели-биле акшаландырышкын, а ол ышкаш банк чээлилери 146,8 миллиард рубль азы бо чылдыындан 8,9 хуу хөй болур.

Бүгү улус ажыл-агыйының хөгжүлдезинге, чүнүң-даа мурнунда эртем-техниктиг дешпилгениң дүргедедирин хандырып турар одалга-энергетика адырынга, кара, өңнүг металлургияга болгаш нефтехимия үлетпүрүнге, машина тудуунга болгаш өске-даа адырларга шиитпирлиг ужур-дузалыг аар үлетпүрге акша салышкыны өзер.

Улус ажыл-агыйының кол сорулгаларының бирээзи болза, улус хереглелиниң барааннарын бүдүрерин көвүдедири, ооң ассортиментизин калбартыры болгаш шынарын экижидери болур. 1979 чылда чаик, аъш-чем, эът-сүт, балык болгаш тус чер үлетпүрүн, а ол ышкаш амыдырал хандырылгазын акшаландырары улуу-[illegible]ган адырларның чыл дургузунда акшаландырышкынының ниити хемчээли 18,6 хуу өзер болгаш 26,6 миллиард рубль болур. Ол чорук чурттакчы чоңга барааннар бүдүрериниң темпилерин бедидер, ооң өзүп турар хереглелдерин улам долузу-биле хандырар арганы бээр.

Чурттакчы чоңга барааннарны бүдүрерин калбартыр дугайында Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың сагыш салышкынының чаа илерээшкини болза «Уругларга барааннар бүдүрерин көвүдедир, оларның шынарын бедидер болгаш ол барааннарны садыглаарын экижидер талазы-биле хемчеглер дугайында» СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң чоокта чаа хүлээп алган доктаалы болур. Бюджетте ону кылырынга эргежок чугула саң-хөө курлавырлары баш удур көрдүнген.

Үлетпүр бүдүрүлгезиниң ажыктыын бедидеринге, акша мөөңнээшкининиң улгаттырарынга болгаш бюджеттиң орулгаларын көвүдедиринге күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң чайгылыш чок өзүлдези кол ужур-дузалыг болур деп, илеткелчи ооң ыңай чугаалаан. Келир чылын үлетпүрге күш-ажылдың бүдүрүктүлүү 4,7 хуу өзер ужурлуг. Ол

(Уламчызы 2-ги арында)

ПАРТИЯНЫҢ ПЛАННАРЫ — ЧОННУҢ ПЛАННАРЫ

КЕЛИР ЧЫЛГА ПРОГРАММА

СЭКП ТК-ның ноябрь (1978 ч.) Пленумунга СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш Л. И. Брежневтиң чугаазында «улус ажыл-агыйында улуг сорулгаларның бирээзи болза, чоннуң калбак хереглелиниң барааннарын бүдүрерин көвүдедири, ассортиментизин калбартыры болгаш шынарын экижидери болур» деп айыткан. Эш Л. И. Брежневтиң чугаазында бо чүүл бистерге, Кызылдың аъгы заводунуң коллективинге дорт хамаарыжып турар. Бистер, республиканың эң хоочун бүдүрүлгелериниң ажылчыннары, инженер-техниктиг ажылдакчылары, СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш Л. И. Брежневтиң СЭКП ТК-ның ноябрь (1978 ч.) Пленумунга чугаазын солун сеткүүлден номчуп таныжкаш, ону боттарывыстың хүн бүрү ажылывыстың дайынчы программазы кылдыр чаңгыс үн-биле хүлээп алган бис.

Бистиң заводтуң чаа туткан болгаш чаа дериг-херекселдерлиг цехинде ажылдап турар мен. Бүдүрүлгениң чаа күчүлерин дүрген-не төлевилээн күчүзүнге чедирери улус ажыл-агыйынга, чоннуң калбак хереглелин хандырарынга кайы хире ужур-дузалыын эш Л. И. Брежнев база онзалап демдеглээн. Бистиң заводта бо талазы-биле ажылдыг улам күштелдирери негеттинип турар. Чамдык участоктарда, чижээ, аъгы идиктер кылыр цехте хол-биле кылыр ажылдар ам-даа бар. Ол чорук күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидеринге, чаа бедик даалгаларны күүседеринге шаптыктаары билдингир.

Бисте планныг даалгалар күүсеттинип тураа-даа, ажыктыг чоруктуң болгаш шынар айтырыы ам-даа чедир шиитпирлеттинмээн. СЭКП ТК-ның ноябрь (1978 ч.) Пленумунга чугаазынга эш Л. И. Брежнев ындыг четпестерниң дугайын база айыткан. Ынчангаш заводтуң продукциязының ажыктыын болгаш ооң шынарын бедидери дээш бистер моон соңгаар улам күжениишкиниг ажылдаар ужурлуг бис.

Б. СУВАН,
аъгы заводунуң слесарь-машинизи.

ЧЕДИИШКИННИГ КҮҮСЕДИРИНЧЕ

«Тээли» совхозтуң Ээр-Хавак сүт-бараан фермазының коллективи СЭКП ТК-ның ноябрь Пленумунга СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы Л. И. Брежневтиң чугаазынга сорук киргеш, бодунуң мурнунда салдынган сорулгазын чедиишкиниг күүседип турар. Ол бердинген планныг даалганы хуусаа бетинде күүсеткеш, чыл төнчүзүнге чедир күрүнеге 8 тонна сүттү немей садарын хүлээнген. Амгы үеде ферманың мурнакчы саанчылары Р. Билчей, К. Сагды, Б. Куулар, Л. Норбу олар бир инектен онааштыр 1742—1829 килограмм сүттү саап ап турарлар.

Фермада шупту 800 ажыг инек бар. Инектерниң турар кажааларын кышка удур экижидер шынарлыг септеп белеткээш болгаш малга чем каап бээр дериг-херекселдерни чечтирип-биле кылган. Фермада мал чемиңиң курлавырларын эрткен чылдыындан хөйнү белеткээн. Ылаңгыя силосту мурнундаазындан ийи катап хөйнү салган. Чем болбаазырадыр ажылдап кылыр агрегат доктаамал ажылдап турар. Инектер чылыг суг-биле бүрүн хандыртынган. Кажаага төгери-биле 200 ажыг тонна одекти белеткээн.

Саанчыларның болгаш кадарчыларның чурттаар бажыңнарының септелгезин экижидер болгаш оларны чүүлдер-биле долу хандырган. Ында уруглар садының, клубтуң кышка удур септелгезин шынарлыг чорудуп, иштин дозулап, будаан.

Ферманың клубунда янгы-бүрү бөлгүмнер ажылдап турар. Ында организастаттынган экономиктиг өөредилгениң бөлгүмүнде саанчылар, кадарчылар бүрүнү-биле хаара туттунган.

Бо фермада быжыг эп-найыралдыг, эки сагыш-чорумнуг коллектив ажылдап турар. Мында партия болгаш комсомол организациялары (секретарылары Р. Билчей, Л. Норбу), херээженнер чөвүлели (даргазы К. Сагды) база ажылчын комитет (даргазы Д. Иргит) оңгу беш чылдың үшкү шалыпчы чылының планныг даалгаларын база алдынган социалистиг хүлээлгелерни чедиишкиниг күүседиринче коллектив кежигүннерин хей-аът киирип, ферманың ажыл-ижин билдилиг организастап турар.

А. АДЫГБАЙ.
Бай-Тайга району.

СЭКП Төп Комитединде, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунда, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинде

Варшава керээзиниң киржикчилери күрүнелерниң Политиктиг Консультативтиг Комитединиң чөвүлел хуралынга (1978 чылдың ноябрь 22—23 хүннеринде) ССРЭ-ниң делегациязын баштаан СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы Л. И. Брежневтиң дыңнадыын дыңнааш, СЭКП ТК-ның Политбюрозу, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиуму болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели совет делегацияның ажыл-чорудулгазын бүрүнү-биле чүүлдүгзүнүп көрген болгаш чөвүлел хуралдың түңнелдеринге сеткил ханышкынын илергейледи.

Политиктиг Консультативтиг Комитеттиң чөвүлел хуралы Европада болгаш бүгү делегейде улустарның тура-соруун база күзел-чүткүлдерин илергейлээн дыка боттуг өскерлиишкиннер-биле чергелештир, делегейниң политиктиг байдалын боттуу-биле кадыкшыдарынга шаптыктаарын чүткүдүп турар империализм болгаш реакция күштери коскузу-биле идепкейжээн парын болгаш харысалгалыг үеде чыылган.

Эжелекчи, гегемонисчи сорулгаларны салбышаан, Совет Эвилелинге, социализмниң акы-дууматышкы өске-даа чурттарынга удур, тайбыңга удур демиселдиң баазазынга империалистиг реакция-биле кады ажылдажылгаже чүткүп салып турар амгы кыдат удуртукчулар ол күштерниң шуут өмээржикчилери болуп турар.

Ол байдалдарда Политиктиг Консультативтиг Комитеттиң хүлээп алган Декларациязында киирген түңнелдер Варшава керээзиниң киржикчилери күрүнелерниң дүшкүүрлүг чоруктуу чавырылдырарының политиказынга чайгылыш чок хандыкшылдыын, ол чавырылдырыышкынны хандыладырын чедип алыр деп оларның шиитпирлииниң, чаа тодаргай бадыткалы болуп турар. Варшава керээзиниң организациязы тайбыңның база делегей харылзааларынга турум-доктаамал болур чоруктуң күчүлүг болгаш дээштиг факторуу болуп турарын база дагын көргүскен.

Боттарынга шериг талазы-биле артык күштү хандырып алырынга идегээш, боо-чепсекти эңдере бүдүрериңче ургулчу күткүвүшаан, ССРЭ-ниң болгаш Варшава керээзиниң өске-даа киржикчилериниң талазындан «шериг кыжаныы» дээр хоозун чүвезин дугайты суртаалчы шуугаазынны ырдыңдырбышаан, хамаарышпас чорук болгаш социал дешпилгеге дээш улустарның демиселин бүгү-ле аргалар-биле базарын кызытпышаан, НАТО чурттарының чагырыкчы бөлүктери делегейниң дүүнгү хүнүнче, «соок дайынның» үелеринче дедир киир тыртарын, делегей харылзааларынга айыылдыг дүшкүүрлениишкинни тургузарын күзеп турарлар деп Декларацияда бүрүн үндезилелдиг онзалап демдеглээн.

Политиктиг Консультативтиг Комитеттиң чөвүлел хуралы бирги ээлчеглиг сорулгаларны билдингир кылдыр тодарадып, оларны боттандырары Европага-даа, бүгү делегейге-даа тайбың калбак кады ажылдажылганы таарыштыр тургузарынга шиитпирлиг чергелиг идигни берип болур деп, СЭКП ТК-ның Политбюрозу, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиуму, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели сеткил ханышкын-биле айытты.

Амгы үениң делегей амыдыралының кол айтырыы — боо-чепсекти эңдере бүдүрерин соксадырынче, чепсегленишкинниң дүжүрериңче шиитпирлиг эргилдениң сорулгазы болур. Варшава керээзиниң кежигүннери чурттарының янзы-бүрү инициативаларының комплекизи ол сорулганы чедип алыринче угланган. Ыңчалаажок НАТО күрүнелериниң боо-чепсекти эңдере бүдүрүп, олче ургулчу чүткүп турарының уламындан Варшава керээзиниң Каттышкан чепсектиг күштериниң камгалал күчүзүн хевээр арттырарының болгаш быжыглаарының эргежок чугулазы туруп турар дээрзин Совет Эвилели барымдаалап турар.

Ам чоруп турар чугааланышкыннарны чедиишкинниг доозарын чедип алырын оралдажып, ол чугааланышкыннарны улуг ужур-дузалыг кылдыр көрбүшаан, Варшава керээзиниң киржикчилери чаңгыс-даа чурттуң айыыл чок чоруунга каража чедирбезиниң принцивин шыңгызы сагыырынга үндезилээш, боо-чепсектиң кандыг-даа хевирин кызыгаарлаарынга азы кызырарынга белениң медеглээн. Соңгу-атлантика керээзиниң организациязын дүжүрүп тарадыры-биле хары угда үеде Варшава керээзиниң организациязын дүжүрериңге база баштайгы базым кылдыр — шериг ажыл-чорудулгазын кайы-даа талаңың кызырарындан эгелээш оларның шериг организацияларын узуткаарынга боттарының белениң олар бадыткаан.

Варшава керээзиниң киржикчилери күрүнелерниң чугула инициативазын—ядролуг чепсекти ооң бүгү-ле янзы-бүрү хевирлери-биле күрүнелерниң чепсээнден дүжүрер болгаш ядролуг энергияны шуут тайбың хереглелдерге ажыглаар сорулга-биле ядролуг чепсектиг беш улуг күрүнениң — ССРЭ-ниң, АКШ-тың, Англияның, Францияның, Кыдаттың чугаалажыышкыннарын эң чоокку үеде эгелээр дугайында саналды делегейниң улустары сеткил ханышкын-биле уткуур деп санаарының бүгү барымдаазы бар.

Варшава керээзиниң киржикчилери күрүнелер Хельсинкиге хүлээп алдынган Түңнел актыда илергейлеттинген дугуржуп алышкыннарны амыдыралга долу хемчээлге боттандырарын чедип алырын, моон соңгаар-даа оралдажыр. Европаның айыыл чок чоруун быжыглаарының эрге-ажыктарынга таарыштыр Европаның бүгү чурттарының калбак кады ажылдажылгазын хөгжүдер болгаш деткиир деп быжыг бодалын илергейлээн.

Бот-боттары-биле бүгү талалыг кады ажылдажылганы быжыглаар, амгы үениң бүгү-ле дешпилгелиг демократтыг күштери-биле демниг хөделиишкиннерни калбартырынче угланган шугумну чайгылыш чокка чорудар деп, социализмниң акы-дуума чурттарының тура-соруу Декларацияда онзалап демдеглеттингенин СЭКП ТК-ның Политбюрозу, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиуму, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели улуг ужур-дузалыг кылдыр көрдү. Совет Эвилели ындыг угланыышкында чайгылыш чок хөделип турар, ол чорук, чижээ, Найырал болгаш кады ажылдажылга дугайында совет-вьетнам керээзин чарганы-биле, акы-дуума Куба-биле, акы-дуума социалистиг Вьетнам-биле совет улустуң бузулбас эп-сеткил каттыштырылгазы-биле, Найырал болгаш кады ажылдажылга дугайында совет-эфиопия керээзин чарганы-биле база бадыткаттынып турар. Дешпилгениң болгаш тайбыңның бүгү күштериниң чаңгыс эвилелчи — чавырылдырыышкын херээниң улам ыңай бүзүрелдиг калбарарының кол чүүлү-дүр.

Европага болгаш делегейге байдалды экижидер дээш, ол орукта ам-даа бар нарыыдаашкыннарны болгаш мооңдактарны ажып эртер дээш демиселге Политиктиг Консультативтиг Комитеттиң чөвүлел хуралының Декларациязы чаа улуг идигни бээр.

Варшава керээзиниң киржикчилери күрүнелерниң Политиктиг Консультативтиг Комитединиң Москва чөвүлел хуралы—делегей амыдыралында улуг болуушкун. Аңаа хүлээп алдынган шиитпирлер Европага болгаш бүгү делегейге тайбыңны бадыткаарынга, делегей харылзааларынга тайбың кожа-хелбээ догунилашкын принциптерин быжыглаарынга, бүгү чурттарның болгаш улустарның кайызынга-даа ажыктыг калбак кады ажылдажылганы хөгжүдеринге идегелдиг бараан болур.

Политиктиг Консультативтиг Комитеттиң чөвүлел хуралының хүннеринде Болгарияның, Венгрияның, Герман Демократтыг Республиканың, Польшаның, Совет Эвилелиниң, Чехословакияның коммунистиг болгаш ажылчын партияларының база чазактарының удуртукчуларының хүлээп алган Медеглелиниң чугулазын СЭКП ТК-ның Политбюрозу, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиуму, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели база демдегледи. Чоокку Чөөн чүк айтырыын бүгү талалыг болгаш чөптүг шиитпирлээринге идиг бээр деп шиитпирлиг чорук ында илергейлеттинген. АКШ-тың хайгааралы-биле арабтарга удур кылдынган египет-израиль дугуржулгаларны акы-дуума социалистиг күрүнелер шиитпирлиг буруу шапкан. Ол дугуржулгалар араб улустарының амыдыралчы эрге-ажыктарынга каража чедирип харын-даа Чоокку Чөөн чүкке быжыг болгаш чөптүг таарыштыр шиитпирлээшкин чедип алырының аргазын ырадып турар. Араб күрүнелерниң күрүнелер болгаш чазактар баштыңнарының Багдадка ужуражыышкынының түңнелдери бо социалистиг чурттарның удуртукчуларының быжыг болгаш тодаргай деткээни улуг ужур-дузалыг.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң тоску чыыжының оңгу сессиязы

ТУРГУЗУУШКУННУҢ ЧАА БЕДИКТЕРИНЧЕ

(Төнчүзү. Эгези 1-ги арында).

чорук үлетпүр продукциязының немелде өзүлдезиниң 80 ажыг хуузун болгаш мөөн-язышкынның улуг кезиин хандырар. Мурнакчы бүдүрүлгелер механизацияның болгаш автоматчыдылганың күзели-биле, бүдүрүлгениң организастаашкынын экижиткениниң, холбиле кылыр ажылды машиналар-биле солааныының күзели-биле күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң доктаамал өзүлдезин чедип ап турар.

Щекинонуң аргазы, хөй станоктуглаарының шимчээшкининиң болгаш күш-ажылды организастаарының өске-даа депшилгелиг хевирлери улам-на калбак хөгжүлдени алган. Оларны нептередири күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң өзүлдезиниң бедик темптерин хандырбышаан, бүдүрүлгениң өске-даа участоктарынга ажылчыннарның чамдыктарын хостаар аргазы берип турар. Ынчалза-даа күш-ажылчы курлавырларны дөгүтлег ажыглаарынче чамдык бүдүрүлгелер чогуур кичээнгейни салбайн турар. Хыналдаларның көргүскени-биле алырга, ССРЭ-ниң Оруң машина тудуушкун министерствозунуң болгаш Тудуг материалдарының министерствозунуң бүдүрүлгелеринде шыңгыы четпестер бар.

Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидериниң эң чугула үнер дөзү болза, амгы үениң эртемниң болгаш техниканың чедиишкиннеринге үндезилеттинген чаа машиналар болгаш дериг-херекселдер-биле бүдүрүлгелерни техниктиг эде чепсеглээри болур. Келир чылын күрүнениң капитал салышкыннарының күзели-биле бүдүрүлгелерни чаартырынга болгаш тударынга машиналарны болгаш дериг-херекселдерни чурттуң улус ажыл-агыйынга 43 миллиард хире рубль түңге бээр. Ол чорук чаа техника-биле бүдүрүлгелерниң чепсегленгениниң деңнелин улам бедидер [illegible] бээр.

Бүдүрүлгениң техниктиг деңнелин бедидери өске адырларга ажылдадыны-биле бир миллион хире кижини хостаар, холбиле кылыр ажылдан механизастаттынган болгаш автоматчыттынган күш-ажылче барык 400 муң кижини шилчидер аргазын бээр.

Ооң-биле чергелештир мурнакчы бүдүрүлгелер-биле кады шиңгээдип алырының нормалыг хуусааларын үреп, фонд эдилелгезин кудулатып турар ындыг бүдүрүлгелер база бар. Оон түңнелинде хөй санныг херек продукцияны улус ажыл-агыйы чедир албайн турар деп, илеткелчи чугаалаан.

Бистиң чуртувуста бар, улус ажыл-агыйының бүдүрүп турар бүгү чүүлдерин камныг болгаш чогумчалыг ажыглаарынче партияны, ажыл-агый кадрларын, бүгү ажылчы чоннарны СЭКП ТК-ның декабрь (1977 ч.) Пленуму кыйгырган. Ол сорулгаларның чедиишкинниг күүсеткениниден экономиканың ажыктыг чоруун бедидери, ниитилел бүдүрүлгезиниң болгаш национал орулганың көвүдедири хамааржыр.

Күш-ажылдың болгаш материалдыг курлавырларның чарыгдалдарынга боттуг камналганы продукцияның бедик шынары бээр деп, СЭКП-ниң XXV съездизинге айыткан. Ол талазы-биле элээн улуг ажылдарны хөй бүдүрүлгелер кылган. Амгы үеде үлетпүрде беш чылдың эгезинге деңнээрге күрүнениң Шынар демдектиг продукцияларын ийи ажыг катап бүдүрүп турар апарган.

1979 чылда үлетпүр продукциязының бот-үнезин ортумаа-биле 0,4 хуу чиигедирин планның төлевилелинде көрген. Ол чорук орулганың ниити өзүлдезиниң 40 хуузун хандырар аргаңы бээр. Планда көрдүнген онаалдаларның чедиишкинниг күүселдези бүдүрүлге чарыгдалдарын кызырарын хандырар. Оон ыңай илеткелчи саарылга херекселдерниң эдилелгезин дүргедедириниң айтырыгларынга доктаалган.

Илеткелчи ажылчы чоннарның экономиктиг өөредилгезинге, бүдүрүлгениң ажыктыг чоруун бедидеринге болгаш ажылының шынарын экижидеринге ажыл-агый механизминиң салдарын күштелдиреринге болгаш планнаашкынны экижидериниң айтырыгларынга тодаргай доктаалган.

Кодээ ажыл-агыйны бүдүрерин ниити күрүнениң болгаш бүгү улустуң сорулгазы кылдыр санавышаан, Коммунистиг партия бо адырны хөгжүдеринче доктаамал кичээнгей салып турар деп, илеткелчи уламчылаан. Ленинчи аграр политиканың хөгжүлдезинде чаа үе-чадаларының эгезин салган СЭКП ТК-ның март (1965 чыл) Пленумунуң соонда чурттуң кодээ ажыл-агыйы экономика болгаш социал хөгжүлде талазы-биле бурунгаар улуг базымны кылган.

СЭКП ТК-ның бо чылдың июль айда болуп эрткен Пленуму кодээ ажыл-агыйны улам ыңай хөгжүдериниң кол угланыышкыннарын тодараткан болгаш кодээ ажыл-агый культураларын база мал продуктуларын бүдүрерин өстүрериниң талазы-биле айыттынган сорулгаларны боттандырарының оруктарын айыткан. СЭКП ТК-ның июль Пленумунуң кодээ ажыл-агыйның мурнунга салган кол сорулгазы болза оон бүгү адырларының бүгү талалыг болгаш шапкын хөгжүлдезин чедип алыры болгаш чурттуң аъш-чем аймаанга база кодээ ажыл-агыйның чиг-эдинге бүзүрелдиг хандырылгазын чедип алыры болур.

Совхозтарның боттарының херекселдерин болгаш база банкы чээлизин киириштирбишаан, бюджеттен 1979 чылда кодээ ажыл-агыйны хөгжүдеринге 47,5 миллиард рубльди тускайлаар, оон иштинде күрүнениң капитал салышкыны 23,5 миллиард рубль болур. Оон аңгыда колхозтар боттарының хөреңгилериниң болгаш ССРЭ-ниң Күрүне банкызының чээлизиниң күзели-биле капитал салышкынга 11,3 миллиард рубльди киирер.

Бо курлавырлар мал ажылының продуктуларын үлетпүрге үндезилеп бүдүрер комплекстерни, куш фабрикаларын, фермаларны болгаш бүдүрүлгениң өске-даа объектилерин тударын, кодээ ажыл-агыйга бедик бүдүрүкчүлүг техниканы — комбайннарны, тракторларны, автомашиналарны база ол ышкаш минералдыг чемишчидилгелерни бээрин көвүдедирин хандырар. Черниң мелиорастаашкыны моон ыңайгы хөгжүлдени алыр.

РСФСР-ниң кара эвес хөрзүннүг зоназының кодээ ажыл-агыйын чаартыр талазы-биле улуг хемчеглерни боттандырары планда болгаш бюджетте көрдүнген. Кара эвес хөрзүннүг зонаны хөгжүдеринге 1979 чылда 8,7 миллиард рубльдиң капитал салышкынын болгаш өске-даа чарыгдалдарын ажыглаары көрдүнүп турар. Ол улуг крайның экономиказын моон ыңай көдүреринге, продукция бүдүрерин көвүдедиринге, ук черниң кодээ ишчилериниң ажыл-амыдыралының байдалдарын экижидеринге бо капитал салышкыннар дузалаар.

СЭКП ТК-ның июль (1978 чыл) Пленумунуң шиитпирлерин ёзугаар колхозтарның, совхозтарның болгаш өске-даа ажыл-агыйларның кодээ ажыл-агый продуктуларын бүдүрерин база күрүнеге садарын көвүдедиринге сонуургалын улгаттырар болгаш оларның экономиказын, саң-хөөзүн быжыглаар дээш 1979 чылдың январь 1-ден эгелеп сүттүң, дүктүң, каракуль кештериниң, хөй болгаш өшкү эъдиниң, картофельдиң база чамдык ногааларның садып алыр өртектерин улгаттырарын көрдүнген. Ону боттандырары-биле келир чылдың бюджединде 2,3 миллиард рубльди тускайлаан. Садып алыр өртектерин улгаттырганы үүрмектеп садар өртектерге өскерлиишкиннерни болдурбас.

СЭКП ТК-ның Пленумунуң шиитпирлеринде айытканы ёзугаар 1979 чылдан эгелеп совхозтарның эт-хөреңгизин агаар-бойдустуң таарымча чок байдалдарындан болгаш өске-даа айыыл-халаптан күрүне страхованиезинге камгаладырын боттандырып эгелээр. Ол чорук совхозтарның экономиказын, саң-хөө байдалын быжыглаар. Совхозтарның болгаш колхозтарның эт-херекселин камгалаар дээш ниитизи-биле 3,7 миллиард рубльдиң страхование фондузун тургузар.

Совхозтарның болгаш күрүнениң өске-даа кодээ ажыл-агый бүдүрүлгелериниң орулгазын 3,7 миллиард рубльге доктааткан болгаш ол орулга оларга барык бүдүнү-биле артып калыр, иштики херекселдеринге ажыглаттынар. Ажыл-агыйлар аразының кооперастаашкынының болгаш агроүлетпүр интеграциязының үндезининге кодээ ажыл-агый бүдүрүлгезин специализастаары болгаш концентрастаары кодээ ажыл-агыйны хөгжүдериниң, продукцияның бот-үнезин чиигедириниң, бүдүрүлгениң орулгалыг чоруун бедидериниң улуг курлавыры болур. Чуртта амгы үеде 8 муң хире ажыл-агыйлар аразының кооперацияларын болгаш каттыжышкыннары бар, оларның кол фондуларының ниити өртээ 12 миллиард рубль четкен. Ол бүдүрүлгелер болгаш организациялар доктаамал эки ажылдап, чыл санында 1 миллиард рубльдиң орулгазын ап турар. СЭКП ТК-ның июль Пленумунуң шиитпирин ёзугаар ажыл-агыйлар аразының кооперациязының талазы-биле ажылды моон соңгаар улам шалыпкын болгаш бүгү талазы-биле бодамчалыг база план ёзугаар боттандырар херек. Кол чүүл — оларның орулгалыг ажылдаары болур.

Бүдүрүлгениң ажыктыг чоруун болгаш ажылдың шынарын бедидериниң талазы-биле партияның XXV съездизиниң салган сорулгаларын күүседиринге капитал тудуг улуг рольду ойнаар ужурлуг. Оңгу беш чылдың эрткен чылдарында 700 ажыг улуг үлетпүр бүдүрүлгелерни болгаш ол ышкаш өске-даа хөй санныг чугула объектилерни тудуп тургускан. Чүгле бо чылын безин күрүнениң акша-хөреңгилериниң күзели-биле 108 миллиард рубль ажыг өртектиг кол фондулар ажыглалга кирер. Тудуг талазы-биле улуг программаны келир чылын база-ла боттандырарын көрүп турар.

1979 чылда күрүнениң капитал салышкыннарын акшаландырары 4,9 хууга өзер болгаш 116,5 миллиард рубль болур, оон иштинде 48,6 миллиард рубльди күрүне бюджединиң акша-хөреңгилеринден алыр. Хөй түңнүг акшаны чуртталга болгаш культура-амыдырал тудуунга чарыгдаар. Келир чылын чуртталга бажыңнарын тударынга чарыгдаар капитал салышкыннарының түңү бүгү дээстерни катай алырга, 17,5 миллиард рубль ажыг болур, ол түң ниити шөлү 112,3 миллион дөрбелчин метр чуртталга бажыңнарын ажыглалга киирер аргаңы бээр.

Коммунистиг партия капитал тудугда херектерни үндезини-биле экижидерин, тудугларны болгаш объектилерни чогуур ой-шаанда ажыглалга киирерин, бүдүрүлге күчүлерин болгаш кол фондуларны дүргени шиңгээдип алырын улуг ужур-дузалыг чүүл деп санап турар. Ажылдап турар бүдүрүлгелерниң техниктиг эде дериглезинге, чаартылгазынга болгаш калбарыышкынынга эргежок чугула капитал салышкыннарының үлүүн бедидери ук сорулганы шиитпирлээринге чугула угланыышкын болур. Бүдүрүлге ужур-дузалыг объектилерге чарыгдаар капитал салышкыннарының ниити хемчээлиниң барык 60 хире хуузун ол сорулгаларга чарыгдаарын 1979 чылдың планында болгаш бюджединде көрген, ол чорук күчүлерниң немелде өзүлдезин эң эвээш чарыгдалдар-биле болгаш элээн кыска хуусаа иштинде чедип алырын хандырар.

Ооң-биле чергелештир илеткелчиниң демдеглээни болза, чамдык министерстволар, хамыктың мурнунда кара металлургия болгаш газ үлетпүр министерстволары ажылдап турар бүдүрүлгелерниң техниктиг эде дериглезиниң болгаш чаартылгазының планнарын күүсетпейн келген болгаш аңаа көрдүнген акша-хөреңгилерни чылдың-на шиңгээдип албайн, тудугнуң хуусааларын эзиин эрттир салдып турар. Министерстволар болгаш тудуг организациялары бар четпестерни чайладыр болгаш плановыг онаалдаларны ыяап-ла күүседирин хандырар ужурлуг.

Машиналар болгаш дериг-херекселдер садып алырынга чарыгдаар акша-хөреңгилерниң үлүүн 1979 чылдың капитал салышкыннарының планында улгаттыр көргени база-ла бүдүрүлгениң ажыктыг чоруун бедидеринге идиг болур. Ынчаарга дыка хөй министерстволарда ук сорулгага көрдүнген акша-хөреңгилерни чамдыкта дээштиг эвес чарыгдаар чоруктар бар болгаш планда айыткан хуусаазында тургустунмаан дериг-херекселдерниң саны өзүп турар. Ындыг дериг-херекселдер, ылаңгыя ССРЭ-ниң Химия үлетпүрүнүң министерствозунуң, ССРЭ-ниң Өңнүг металлдар министерствозунуң, ССРЭ-ниң Нефть-химия үлетпүрүнүң министерствозунуң тудугларында кончуг хөй боор турар. Планда айыткан хуусаазында тургустунмаан дериг-херекселдерниң болгаш материалдарның санын кызырар сорулга-биле 1979 чылдың планында болгаш бюджединде капитал тудугда иштики курлавырларны мобилизастаарынга хамааржышкан 2,3 миллиард рубль түңнүг акша-хөреңгилерни көрген.

Керээлиг ажылдаар организацияларның ажылының шынарын бедидериниң, материал болгаш күш-ажыл курлавырларын чөп ажыглаарының, тудугнуң бот-үнезиниң айтырыгларынга база илеткелчи доктаалган. Тудугларны чогуур айыткан хуусаазында ажыглалга киирерин сагыыры, тудуг бүдүрүлгезиниң курлавырларын улам долу ажыглаары болгаш тудуг шөлдеринге ажылдарны организастаарын экижидери дээш тудугларның болгаш бүдүрүлгелерниң удуртукчуларынга негелдени күштелдирерин партия Төп Комитети министерстволарга болгаш ведомстволарга хүлээткен.

Тудугнуң ажыктыг чоруун бедидериниң чугула негелдези болза мурнакчы дуржулганы, күш-ажылды үлегерлиг организастаарын, ылаңгыя бригада аргазы-биле ажылдаарын чер болганга нептередири, машиналарны болгаш механизмнерни улам долу ажыглаары, депшилгелиг материалдарны болгаш конструкцияларны калбаа-биле херегләэри болур.

1979 чылдың планында болгаш бюджединде тудуг-монтаж ажылдарының бот-өртээн чиигедирин, 7,7 миллиард рубль түңнүг олча-ажыкты алырын хандырарын көрген.

СЭКП-ниң XXV съездизиниң хүлээп алганы социал-экономиктиг программаның чугула, чарылбас кезээ болза садыгны болгаш чоннуң амыдырал хандырылгазын хөгжүдери болур. Оңгу беш чылда садыгның материал-техниктиг баазазының калбарышкыны уламчылаар, чоңга аъш-чем чедирериниң депшилгелиг хевирлерин шиңгээдип алыры үргүлчүлээр. Аъш-чем продуктуларын, идик-хепти, культура-амыдыралдың эт-херекселдерин болгаш өске-даа барааннарны садыглаары элээн экижээн.

1979 чылда үүрмектеп садар бараан саарылгазы 251 миллиард рубль болур, ол болза 1978 чылдаазынга бодаарга, оон 4,8 хуу хөй боор турар. Чоңга аъш-дуза чедирериниң хемчээли 7,4 миллиард рубльге чедер, тодаргайлаарга, 7,7 хуу өзер.

Садыг организацияларының боттарының акша-хөреңгилериниң болгаш бюджеттиң күзели-биле 1979 чылда күрүне болгаш кооператив садыгын акшаландырары 5,7 миллиард рубль болур. Чоннуң хандырылгазын экижидер сорулга-биле магазиннерниң болгаш ниитиниң чемненилге черлериниң четкизин калбартырын, оларны эргежок чугула дериг-херекселдер-биле болгаш инвентарь-биле хандырарын экижидерин, садыгжы чок магазиннерни болгаш садыгның өске-даа мурнакчы хевирлерин улам көвүдедирин көрген.

Садыг бүдүрүлгелериниң болгаш организацияларының ажылында четпестер эвээш эвес деп илеткелчи демдеглээн. Чоңга эргежок чугула барааннарны бүдүрүп үндүрерин көвүдедир болгаш оларның шынарын экижидер сорулга-биле садыг организациялары үлетпүрге салдарын ам-даа кошкак чедирип турар. Бүдүрүкчү эвес чарыгдалдар болгаш чидириглер, ылаңгыя картофельдиң болгаш ногаа аймааның продукциязын белеткээриниң, кадагалаарының болгаш сайгарарының үезинде дыка хөй боор турар.

Садыг бүдүрүлгелери болгаш организациялары бараан саарылгазының планнарын күүседирин хандырар, чоннуң негелде-херегледерин өөренип көөрүнге үндезилээш, улустуң херегледер барааннарын бүдүрүп үндүрериниң талазы-биле үлетпүр бүдүрүлге черлеринден улам шыңгыы негелдени кылыр, чидириглерни, бүдүрүкчү эвес чарыгдалдарны болдурбас дээш шиитпирлиг демисежир ужурлуг.

Хамаатыларның кадыын камгалаарының, назылап-ырыанда болгаш аарыг-аржыкта материалдыг хандырылга алырының, өөредириниң болгаш культураның чедиишкиннерин ажыглаарының талазы-биле ССРЭ Конституциязында айыттынган эргелерин Совет Эвилелинде амыдыралда чайгылыш чок боттандырып турар.

СЭКП-ниң XXV съездизиниң хүлээп алганы социал программаны ёзугаар оңгу беш чылдың эрткен үезиниң иштинде чоннуң социал-культура херегледерин улам долдур хандырарының улуг хемчеглерин ап чоруткан. 1979 чылда ол сорулгага 91,2 миллиард рубльди тускайлаан, ол дээрге бо чылдың бюджединде түңнеп 3,6 миллиард рубль хөй болганы ол.

Коммунистиг партия совет кижилерниң кадыкшылының дугайында доктаамал сагыш салбышаан, чоннуң медицина хандырылгазын улам экижидериниң хемчеглерин ап турар. 1979 чылда эмнелгелерниң орунналарының саны 66 муңга немежир, амбулаторияларның, поликлиникаларның, санаторий, курорт болгаш кадыкшылга албан черлериниң тудуун үргүлчүлээр болгаш алгыдар, медицина үлетпүрүнүң продукциязы көвүдээр.

Совет Эвилелинде улус чырыдылгазын хөгжүдүп, сайзыраңгайжыдарынче, ажылчы чоннарның эртем-билиин болгаш культурлуг деңнелин бедидеринче улуг кичээнгейни салып турар. СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң сөөлгү чылдарда хүлээп алган шиитпирлерин ёзугаар ниити, профессионал-техниктиг, ортумак тускай болгаш дээди өөредилгени улам хөгжүдүп, сайзыраңгайжыдарынга хөй акша-хөреңгини тускайлаан.

Школаларга болгаш школаларның чаа бажыңнарын тударынга 10 миллиард ажыг рубльди бюджетте көрген. СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң шиитпирин ёзугаар ниити билиг школаларының өөреникчилерин өөредилге номнары-биле хостуг хандырарынче чоорту кирериңче ажыглаттынар эргежок чугула акша-хөреңгини бюджетте тускайлаан.

Планда болгаш бюджетте чурттуң бүдүрүлге, ниитилел-политиктиг болгаш культурлуг амыдыралынга херээженнерниң улам калбаа-биле киржиринге идиг бээри-биле уругларның школа мурнунда кижизидилге ажылын моон соңгаар улам калбартырын көрүп турар. Школа назы четпээн уруглар күрүне албан черлерин хандырарынга 1979 чылда 4,5 миллиард ажыг рубльди тускайлап турар. Оон соонда илеткелчи улус ажыл-агыйының бүгү адырларынга ажылдаар специалистерни болгаш бедик мергежилдиг ажылчыннарны белеткээр системаны калбартырының дугайын чугаалаан.

1979 чылда күрүнениң социал страхование бюджеди 32,3 миллиард рубль, оон иштинде күш-ажыл кылыр шинээн түр оскунганда, саттанганда болгаш божаанда тыпсыр акша дузаламчызы — 7,5 миллиард рубль болур. Ажылчыннарга болгаш албан-хаакчыларга күрүне пенсияларын бээринге болгаш колхозтар кежигүннериниң пенсия хандырылгазынга 1979 чылда 29,9 миллиард рубльди тускайлаан.

ССРЭ-ниң 1979 чылда Күрүне бюджединде камгалалга чарыгдалдарны 17,2 миллиард рубль кылдыр көрген, ол болза бюджеттиң чарыгдалдарының 6,4 хуузу-дур.

Үлетпүрнү эргелеп башкарарын сайзыраңгайжыдар, каттыжышкыннарны болгаш адырларны эргелеп башкарарынга артык звенолорну узуткаарының, тудугга болгаш өске-даа адырларга башкарылга системазын экижидер талазы-биле ажылды келир чылын-даа үргүлчүлээр. Ол-ла хемчеглерге үндезилээш, эргелеп башкарылганың чарыгдалдарындан 1 миллиард рубль түңнүг камналганы алырын 1979 чылдың бюджединде көрген.

Бүгү-ле эвилелдешкен республикаларның Күрүне бюджеттериниң хемчээли 117,1 миллиард рубль болур, ол дээрге ССРЭ-ниң Дээди Совединиң 1978 чылга хүлээп алганы оларның бюджеттеринден 6,6 хуу хөй боор турарын илеткелдиң эвилелдешкен республикаларның Күрүне бюджеттериниң дугайында кезээнде чугаалап турар.

Эвилелдешкен республикаларның 1979 чылда Күрүне бюджеттериниң төлевилелдерин даараазында түңнерлиг кылдыр киирип турар:

	(млн. руб.) 1979 чыл төлевилел
РСФСР	64394
Украин ССР	20018
Белорус ССР	5097
Узбек ССР	4926
Казах ССР	7862
Грузин ССР	1943
Азербайджан ССР	1864
Литва ССР	2273
Молдав ССР	1530
Латвия ССР	1505
Кыргыз ССР	1365
Таджик ССР	1189
Армян ССР	1279
Туркмен ССР	929
Эстон ССР	981

Бюджеттен, ажыл-агыйларның боттарының акша-хөреңгизинден болгаш банкылар чээлилеринден улус ажыл-агыйын 111,2 миллиард рубль-биле акшаландырар, азы бо чылдыындан 7 хуу хөй болур. Ол акша-хөреңгини хамыктың мурнунда чиик аъш-чем болгаш чурт үлетпүрүн, кодээ ажыл-агыйны, чуртталга болгаш коммунал ажыл-агыйны улам хөгжүдеринге ажыглаар. Чырыдылгага, культурага, кадык камгалалынга болгаш социал хандырылгага чарыгдалдарны 58,8 миллиард рубльге доктааткан, азы мурнукузундан 5,1 хуу хөй боор турар. Бүгү-ле эвилелдешкен республикаларга улус ажыл-агыйының улам ыңай хөгжүүрүн болгаш чоннуң социал-культура херегледерин улам долдур ажыглаарын ол акша-хөреңги хандырар.

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели 1977 чылда ССРЭ-ниң Күрүне бюджединиң күүселдезиниң дугайында Отчётту ССРЭ-ниң Дээди Совединге бадылаары-биле киирип турар. Бюджет орулгалар талазы-биле 247,8 миллиард рубль түңге болгаш чарыгдалдар талазы-биле — 242,8 миллиард рубльге азы 100,4 хуу күүсеттинген, чарыгдалдардан орулгалар 5 миллиард рубль хөй болган.

Түңнелинде илеткелчиниң чугаалааны болза:

Коммунистиг партияга удурткан совет улус боттарының ажыл-ижиниң оңгу беш чылдың үш чылдарының планныг даалгаларын күүседир дээш кылган боттарының маадырлыг күжениишкиннериниң түңнелдерин сеткил ханыышкыны-биле үндүрүп турарлар. Бистиң чуртувус беш чылдың дөрткү чылынче улуг подъемнуг үезинде эгелеп кирип турар. Бүдүрүлге өзүлдезиниң темпизин шапкынчыдары, оон ажыктыг улгаттырары болгаш ажылдың шынарын экижидери, оңгу беш чылды чедиишкинниг күүседири дээш массалыг социалистиг чарыш улам калбарып турар. Ол чорук келир чылдың планныг даалгалары чүгле долдур эвес, харын ажыр күүсеттинер, Коммунистиг партияның XXV съездизиниң шиитпирлерин боттандырарының оруунга совет улус чаа хереин базымны кылыр дээрзинге быжыг бүзүрелди бодуруп турар. (Адыш часкаашкыны).

(Илеткелди дончулап парлаан).

(СЭТА).

НАЦИОНАЛДАР СОВЕДИНДЕ

Националдар Совединиң бирги хуралынга депутаттар болгаш аалчылар эштер **А. Н. Косыгин, А. Я. Пельше, Д. Ф. Устинов, В. В. Кузнецов, П. М. Машеров, Б. Н. Пономарев, Ш. Р. Рашидов, Э. А. Шеварднадзе, М. В. Зимянин, К. В. Русаков** оларны адыш часкаашкыны-биле уткаан.

Даргалакчы — Националдар Совединиң даргазы **В. П. Рубен** Националдар Совединиң план-бюджет комиссиязының даргазы **И. И. Масленниковка** сөс берген. 1979 чылда ССРЭ-ниң экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниң Күрүне планының дугайында база 1978 чылда ССРЭ-ниң экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниң Күрүне планының чайгаар күүсеттинип турарының 1979 чылда ССРЭ-ниң Күрүне бюджединиң болгаш 1977 чылда ССРЭ-ниң Күрүне бюджедин канчаар күүсеткениниң дугайында план-бюджет болгаш адырлар аайы-биле комиссияларның ажылын илеткелин ол кылган.

Сессияның бүдүүзүнде СЭКП ТК-ның Пленуму болган, аңаа 1979 чылда чурттуң план болгаш бюджет төлевилелдерин [illegible] деп оратор чугаалаан. СЭКП ТК-ның [illegible] секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш Л. И. Брежнев бедик уткалыг, бүгү талалыг чугаазынга СЭКП-ниң XXV съездизиниң шиитпирлерин боттандырып турарынга ханы анализти кылган, чурттуң социал-экономиктиг хөгжүлдезиниң, улус ажыл-агыйын эргелеп-башкарарын сайзыраңгайжыдарының айтырыгларын тургускан.

Националдар Совединиң доктаамал комиссиялары Эвилел Совединиң комиссиялары-биле кады база «эвилелдешкен республикаларның Министрлер Чөвүлелдериниң, ССРЭ-ниң министерстволарының болгаш ведомстволарының киржилгези-биле 1979 чылдың планын чугаалажып көрген болгаш чоннуң херегледер барааннарының чамдык хевирлерин ам-даа 138,4 миллион рубльге бүдүрүп болур, сайгарар арга барын илереткен, мону планга немей киирерин, бадылаарын база 1979 чылдың планынга киирген бо немелдени барымдаалааш, бюджеттиң орулга кезээн 138 миллион рубльге көвүдедирин ол саналдаан.

Комиссия 1979 чылда немелде акшаландырылгашкынны үндүрүп бээр дугайында эвилелдешкен республикаларның Министрлер Чөвүлелдериниң дилээн көрген болгаш районнар төптерин, ажылчын суурларны чаагайжыдарынга, дериг-херекселдер садып алырынга капитал септелгелер чорударынга чарыгдалдарны улгаттырып болур деп саналдаан.

Бо немелдени барымдаалааш, 1979 чылда ССРЭ-ниң Күрүне бюджединиң орулгалар талазы-биле 269214296 муң рубль, чарыгдалдар талазы-биле 268933808 муң рубль, азы орулгалар чарыгдалдардан 280488 муң рубль хөй түңнүг кылдыр бадылаарын комиссия саналдаан.

1977 чылда ССРЭ-ниң Күрүне бюджединиң күүселдезин орулгалар талазы-биле 247819325 муң рубль, чарыгдалдар талазы-биле 242790210 муң рубль, азы орулгалар чарыгдалдардан 5029115 муң рубль хөй кылдыр бадылаарын оратор саналдаан.

1979 чылдың планын долдур болгаш ажыр күүсеткеш, бистиң социалистиг Төрээн чуртувустуң ажылчы чоннары СЭКП-ниң XXV съездизиниң шиитпирлерин боттандырарынга төлептиг үлүүн киирер деп депутат түңнелинде чугаалаан.

1979 чылдың планын боттандырарынга электрификацияның улуг ролюн, одаар чүүлдүң органиктиг хевирлерин чарыгдаарын кызыраарының сорулгаларын, атомнуг электростанцияларга херегләэр дериг-херекселдерни чогуур хуусаазында чедир бербейн турарын ССРЭ-ниң энергетика болгаш электрификация министри, депутат **П. С. Непорожный** чугаалаан.

РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының оралакчызы депутат **А. М. Калашников** санал берген, экономиканы хөгжүдеринге, чоннуң материалдыг болгаш культурлуг амыдыралының деңнелин бедидеринге Россия Федерациязының оңгу беш чылдың эрткен үш чылдарында чедиишкиннерин демдеглээн.

Эш Л. И. Брежневтиң «Кур чер» деп чаа номун Казахстанның ажылчы чону өөрүшкү болгаш ханы сонуургал-биле уткаан деп Кустанай областа «Харьков» совхозтуң тракторизи депутат **К. Б. Доненбаева** чугаазын эгелээн. Бо ном болза Кур черниң делегемнерин шиңгээдип алган баштайгы кижилерге болгаш олардан күш-ажылчы эстафетаны хүлээп ап турар чалар от дег аныяктарга эң-не чоок болгаш эргим боор турар.

Оңгу беш чылдың үш чылдарында чурттуң улус ажыл-агыйының хөгжүлдезиниң түңнелдери партия бистиң чуртувусту ленинчи шынчы орук-биле баштап орарын херечилээн деп Азербайджан ССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы депутат **А. Н. Ибрагимов** чугаалаан.

Индирде — Тбилисиде Димитров аттыг ужар чүүл заводунуң слесарь-эптекчизи депутат **В. А. Асатиани**. Ингуриде күчүлүг электри станциязын тудуп турар кижилерге эш Л. И. Брежневтиң чылыг база чүректиң ханызындан байыр чедирген чагаазын Совет Грузияның ажылчы чоннары улуг өөрүшкү-биле уткаан деп ол чугаалаан.

Республиканың кодээ ажыл-агыйында күчүлүг материал-техниктиг баазаны тургускан. Оон ачызында бо адырны специализастаарының болгаш моондааризиниң, бүдүрүлгениң индустриалдыг технологиязынче шилчииринниң аргалары тургустунган деп Молдав ССР-де Суворов районда колхозтар чөвүлелиниң кодээ ажыл-агыйны механизастаар болгаш электрижидер талазы-биле каттыжышкынның бригадири, депутат **С. М. Лунгу** демдеглээн.

Бистиң коллективтиң механизаторлары Молдавияның кандаачал зоназында ажылдап турар-даа болза, суггат чок участоктарда тараа культураларының бир гектарындан-на 55 центнер дүжүттү алган деп, ол дыңнаткан.

ЭВИЛЕЛ СОВЕДИНДЕ

Эвилел Совединиң баштайгы хуралы кежээ болган.

Эштер **Л. И. Брежнев, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, Д. А. Кунаев, Г. В. Романов, М. А. Суслов, К. У. Черненко, В. В. Щербицкий, Г. А. Алиев, П. Н. Демичев, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, Я. П. Рябов, М. С. Горбачев** оларны депутаттар болгаш аалчылар диңмиттиг, үргүлчүлелдиг адыш часкаашкыннары-биле уткааннар.

Хуралды Эвилел Совединиң Даргазы **А. П. Шитиков** даргалаан.

Сессиялар аразында мөчээн депутаттар Ф. Д. Кулаковтуң болгаш С. В. Поповтуң тураскаалын чыылганнар хүндүлеп ёзулааннар.

Палатаның план-бюджет комиссиязының Даргазы **Г. И. Вашенкога** сөс берген. 1979 чылда ССРЭ-ниң экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниң Күрүне планының төлевилелиниң дугайында, 1978 чылда ССРЭ-ниң экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниң Күрүне планының күүселдезиниң дугайында, 1979 чылда ССРЭ-ниң Күрүне бюджединиң төлевилелиниң болгаш [illegible] боттандырарын чорударының оруктарын айыткан деп, оратор чугаалаан.

1979 чылдың планының болгаш бюджединиң төлевилелдер экономиканың болгаш улустуң амыдырал деңнелиниң улам ыңай чайгылыш чок өзүлдезин баш удур көрген деп, оратор онзалап демдеглээн.

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң даалгазы ёзугаар 1978 чылда планның күүселдезин, 1979 чылда чурттуң планының болгаш бюджединиң төлевилелдерин, 1977 чылдың бюджединиң күүселдезиниң дугайында отчётту комиссиялар бүгү талалыг чугаалажып көрген болгаш планның база бюджеттиң онаалдалары СЭКП-ниң XXV съездизиниң база партияның болгаш чазактың оон соонда доктаалдарында тодаргайлаттынган экономиканы хөгжүдериниң кол угланыышкыннарынга база сорулгаларынга дүгжүп турарын ССРЭ-ниң Дээди Совединге илеткээн.

СЭКП ТК-ның ноябрь (1978 ч.) Пленумунуң салган сорулгаларын боттандырып чорударынга улуг ужур-дузалыг элээн каш айтырыгларга комиссиялар онза кичээнгейни үндүрген.

Доктаамал комиссиялар немелде курлавырларны илереп тыпкан болгаш 1979 чылда ССРЭ-ниң Күрүне планының база Күрүне бюджединиң төлевилелдеринге өскерилгелерни киирери эргежок чугула деп санаан. Улус хереглединиң барааннарын бүдүрериниң болгаш садып саарарының планын, а ол ышкаш Күрүне бюджединиң орулгаларын 138 миллион рубльге өстүрерин саналдап турар. Эвилелдешкен республикаларның бюджеттериниң талазы-биле чарыгдалдарны 138 миллион рубльге улгаттырарын саналдаан.

ССРЭ-ниң чазааның саналдап киирип келгени 1979 чылда экономиктиг болгаш социал хөгжүлдениң Күрүне планын комиссияларның киирген чазалгаларын барымдаалап тургаш, ону чүгле, ханы көөрүн комиссияларның өмүнээзинден депутат саналдаан.

1979 чылда Күрүнениң бюджедин комиссияларның чазалгаларын барымдаалап тургаш, орулгалар талазы-биле 269214296 муң рубль түңге, чарыгдалдар талазы-биле 268933808 муң рубль түңге бадылаарын саналдаан.

1977 чылдың Күрүне бюджединиң күүселдезиниң дугайында отчётту чугаалажып көргеш, комиссиялар отчётту орулгалар талазы-биле 247819325 муң рубль, чарыгдалдар талазы-биле 242790210 муң рубль түңге бадылаарын комиссиялар саналдааннар.

Акы-дуңмалышкы бүгү республикалар-биле кады РСФСР-ниң ажыл-ишчилери бүгү улустуң херээнге — бистиң чуртувустуң экономиказын көдүреринге бодунуң салыышкынын киирген деп, оон соонда санал берген, РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының бирги оралакчызы депутат **Н. Ф. Васильев** онзалап демдеглээн.

Акы-дуңма совет улустарының найыралдыг өг-бүлезинге Украин ССР беш чылдың бедиктеринче бүзүрелдиг-биле чорупорар. Республиканың ажыл-ишчилериниң ажыл-херектериниң дугайын Украинаның КП ТК-ның секретары депутат **А. А. Титаренко** чугаалаан.

Бүдүрүлгениң комплекстиг механизастаарының болгаш автоматчыдарының үндезининге продукцияны бүдүрүп үндүрери өскен, оон шынары сайзыраңгайжаан.

Сайзыраңгай социалистиг ниитилелдиң чаалап алышкыннарының дугайын, совет кижилерниң хостуг тайбың күш-ажылының дугайын Чайковскийниң ССРЭ-ниң 50 чылы аттыг торгу пөс комбинадының (Пермь область) пөс-таавычызы депутат **Н. А. Зуйкина** улуг чоргааралы-биле чугаалаан.

Беш чылды хуусаа бетинде күүседир дээш найысылалдың ажылчы чоннарының чарыжының дугайын СЭКП-ниң Москва хоорзомунуң секретары депутат **В. Н. Макеев** чугаалаан. Хоорайның бүгү үлетпүр бүдүрүлгелери квартал болгаш чыл онаалдаларын доктаамал күүседип турар. Продукцияның шынары дээш идепкейлиг демисел найысылалдың бүгү ажыл-ишчилериниң амгы үеде эң чугула сорулгаларының бирээзи болу берген.

Министерстволарга болгаш ведомстволарга хамааржыр элээн каш шүгүмчүлелдерни оратор кылган. Найысылалдың заводтарын болгаш фабрикаларын улам-на калбаа-биле база дүргени-биле чаартыр чорударының эргежок чугулазын ол айыткан.

СЭКП-ниң XXV съездизиниң шиитпирлерин күүседиринге улуг чедиишкиннерни совет металлургтарының чедип ап турарының дугайын ССРЭ-ниң кара металлургия министри депутат **И. П. Казанец** чугаалаан.

* * *

ССРЭ-ниң Дээди Совединиң сессиязы ноябрь 30-да бодунуң ажылын уламчылаар.

(СЭТА).